

FRI RETTSHJELP

I noen typer saker kan du få økonomisk støtte fra staten til advokatbistand. Dette kalles fri rettshjelp. Reglene for fri rettshjelp er vanskelige. I dette skrivet har vi forsøkt å gjøre reglene litt mer forståelige.

Hvis du, etter å ha lest dette skrivet, lurer på om du kan ha rett til fri rettshjelp eller har andre spørsmål om ordningen, anbefaler vi deg å ta kontakt med Statsforvalteren i ditt fylke, en advokat eller JURK. Du finner en oversikt over advokater i nærheten av der du bor på www.advokatenhjelperdeg.no.

Hva er fri rettshjelp?

Hvis du trenger juridisk bistand fra advokat, kan du i noen tilfeller få økonomisk støtte fra staten for å dekke advokatutgiftene. Juridisk bistand betyr at du kan få veiledning og hjelp om lover og regler som gjelder for din sak. Du kan få fri rettshjelp til juridisk bistand utenfor rettssak (fritt rettsråd) og/eller til juridisk bistand i en rettssak (fri sakførsel). Det skilles mellom saker der du kan få fri rettshjelp uavhengig av hvor mye du har i inntekt og formue, og saker der inntekten og formuen din må være under et bestemt beløp.

For å få innvilget fri rettshjelp, må du sende en søknad til statsforvalteren. Dette kan du gjøre selv på nettsiden <https://www.statsforvalteren.no/nb/portal/Folk-og-samfunn/Fri-rettshjelp/> ved å trykke på «Søk om fri rettshjelp for privatpersoner (digitalt skjema)», eller du kan få hjelp av en advokat.

Fri rettshjelp uavhengig av inntekt og formue

I noen saker kan du få fri rettshjelp uten at det er en øvre grense for inntekten og formuen din.

Du kan få juridisk bistand utenfor en rettssak blant annet i følgende saker:

- I en del saker om oppholdstillatelse, statsborgerskap eller vedtak om utvisning av utlendinger.
- I saker om erstatning for urettmessig straffeforfølgning.
- I saker der et voldsoffer krever erstatning fra gjerningspersonen

- I saker om tvangsekteskap.
- For å vurdere anmeldelse og bistand ved anmeldelse av blant annet:
 - o voldtekt
 - o vold i familien
 - o annen vold som har ført til betydelig skade på kropp eller helse
 - o incest
 - o seksuell handling med personer under 16 år
 - o misbruk av stilling eller maktposisjon for å skaffe seg seksuell omgang
 - o menneskehandel
 - o brudd på kontaktforbud
 - o kjønnslemlestelse

Du kan få juridisk bistand i en rettssak i blant annet følgende saker:

- I saker der Sivilombudet har anbefalt en privatperson å gå til sak
- I saker etter vergemålsloven der man blir forsøkt fratatt sin rettslige handleevne, eller der man vil oppheve et vedtak om fratakelse av rettslig handleevne.
- I saker etter barnelova der barnet har blitt utsatt for vold, hvor retten oppnevner en advokat til å ta vare på interessene til barnet.

Du kan få juridisk bistand både i og utenfor en rettssak i blant annet følgende saker:

- I enkelte barnevernssaker.
- I noen saker for statsforvalteren om psykisk helsevern uten samtykke.

Fri rettshjelp avhengig av inntekt og formue

I noen saker er det en øvre grense for når man kan få fri rettshjelp. For å få fri rettshjelp i disse sakene må du oppfylle to vilkår:

1. Hvis du er enslig*, må du ha en inntekt på under 350 000 kroner i året *før* skatt. Hvis du er gift eller bor sammen med noen du har felles økonomi med, må dere ha en inntekt under 540 000 kroner til sammen i året *før* skatt.
2. Hvis du er enslig, kan du ikke ha en formue på mer enn 150 000 kroner *etter* skatt. Hvis du er gift og/eller bor sammen med noen du har felles økonomi med, kan dere ikke ha en formue på mer enn 150 000 kroner til sammen *etter* skatt.

*I noen tilfeller regner statsforvalteren deg som enslig, selv om du enda ikke er det rettslig. Dette kan være i saker om samlivsbrudd, hvor ektefeller/samboere skal gå fra hverandre. Statsforvalteren kan da vurdere at dere ikke har samme interesser og vil ikke

gjøre en økonomisk identifikasjon mellom dere. Ved spørsmål om du regnes som enslig eller ikke, kan du ta kontakt med statsforvalteren som har veiledningsplikt.

Dersom din inntekt og formue er under inntekts- og formuesgrensene kan du få fri rettshjelp i noen saker:

Du kan få juridisk bistand utenfor en rettssak i blant annet følgende saker:

- I enkelte saker om deling av verdier og eiendeler ved separasjon og skilsmisse.
- I enkelte saker om deling av verdier og eiendeler ved endt samboerskap.
- Ved klage på vedtak i trygdesaker.

Du kan få juridisk bistand både i og utenfor en rettssak i blant annet følgende saker:

- I saker om foreldreansvar, fast bosted og samvær med barn.
- I saker om erstatning for personskade og tap av forsørger, enten til den skadede eller etterlatte.
- I enkelte saker om oppsigelse/utkastelse av bolig som leietaker bor i.
- I saker om oppsigelse og avskjed i et arbeidsforhold.

Fri rettshjelp i andre tilfeller

Du kan i noen tilfeller få fri rettshjelp selv om saken du trenger hjelp til ikke faller inn under de saksområdene som loven dekker. Dette gjelder for saker som berører deg i «særlig sterk grad», der inntekten din er under 350 000/540 000 kroner i året og der formuen din er under 150 000 kroner

Dersom inntekten din overstiger inntekts- og formuesgrensen, kan du i enkelte tilfeller også få innvilget fri rettshjelp. Dette gjelder hvis utgiftene til juridisk bistand er betydelig høye sammenlignet med den økonomiske situasjonen du er i. Du kan spørre statsforvalteren eller en advokat som tilbyr fri rettshjelp om dette gjelder for din sak.

Tilfeller der du ikke har krav på fri rettshjelp

Hvis et offentlig kontor plikter å opplyse og veilede deg i det juridiske spørsmålet, får du som utgangspunkt ikke fri rettshjelp i tillegg til dette. Det samme gjelder hvis du har forsikring eller er medlem i en fagforening som dekker utgifter til juridisk bistand i saken.

Egenandel

JURK gjør deg oppmerksom på at den som mottar fri rettshjelp i de fleste tilfeller må betale en egenandel.

Hvis du får fri rettshjelp i saker der det er en inntekts- og formuesgrense, er hovedregelen at du må betale en egenandel. Hvis du mottar fri rettshjelp i saker uten en inntekts- og formuesgrense, skal du ikke betale egenandel. Hvis du har en årlig årsinntekt på under 100 000 kroner før skatt skal du heller ikke betale egenandel.

Egenandelen du må betale hvis du får juridisk bistand utenfor en rettssak er den samme som den offentlige salærsatsen. Denne prisen kan endre seg, men lå på 1 315 kroner 01.01.2025. Hvis du får juridisk bistand i en rettssak er egenandelen 25 % av utgiftene. Egenandelen skal likevel ikke være høyere enn åtte ganger den offentlige salærsatsen, som til sammen blir 10 520 kroner.